הרב משה כהן

שחיטה והעלאה בחוץ ומה שביניהן

א. פתיחה
ב. ביאור מחלוקת ר' יוסי הגלילי ורבנן
ג. מה נחשב כחוץ
ד. מה בין שחיטה להעלאה
ה. דין זריקה בחוץ ושאר עבודות
ו. היחס בין ההכשר בפנים לבין החיוב בחוץ
ז. יהרג ואל יעבור בשחיטת חוץ

א. פתיחה

איסור הקרבת קודשים מחוץ למקדש מופיע בשני מקומות בתורה – בפרשת אחרי מות ובפרשת ראה. למרות הכפילות שקיימת לכאורה, נראה כי ישנן שתי נימות שונות לאיסור בשתי הפרשות.

בפרשת אחרי מות מופיעים שני איסורים – איסור שחיטה בחוץ ואיסור העלאה (הקטרה) בחוץ:

> וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵּאמֹר: דַּבֵּר אֶל אַהֲרֹן וְאֶל בָּנָיו וְאֶל כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר צִוָּה ה' לֵּאמֹר: אִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל **אֲשֶׁר יִשְׁחַט** שׁוֹר אוֹ כֶשֶׂב אוֹ עֵז בַּמַּחֲנֶה אוֹ **אֲשֶׁר יִשְׁחַט** מִחוּץ לַמַּחֲנֶה: וְאֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא הֱבִיאוֹ לְהַקְרִיב קָרְבָּן לַה' לִפְנֵי מִשְׁכַּן ה' דָּם יֵחָשֵׁב לָאִישׁ הַהוּא דָּם שָׁפָךְ וְנִכְרַת הָאִישׁ הַהוּא מִקֶּרֶב עַמּוֹ: לְמַעַן אֲשֶׁר יָבִיאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת זִבְחֵיהֶם אֲשֶׁר הֵם זֹבְחִים עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה וְהֱבִיאָם לַה' אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד אֶל הַכֹּהֵן וְזָבְחוּ זִבְחֵי שְׁלָמִים לַה' אוֹתָם: וְזָרַק הַכֹּהֵן אֶת הַדָּם עַל מִזְבַּח ה' פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וְהִקְטִיר הַחֵלֶב לְרֵיחַ נִיחֹחַ לַה': וְלֹא יִזְבְּחוּ עוֹד אֶת זִבְחֵיהֶם לַשְּׂעִירִם אֲשֶׁר הֵם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם חֻקַּת עוֹלָם תִּהְיֶה זֹאת לָהֶם לְדֹרֹתָם: וַאֲלֵיהֶם תֹּאמַר אִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל וּמִן הַגֵּר אֲשֶׁר יָגוּר בְּתוֹכָם **אֲשֶׁר יַעֲלֶה עֹלָה אוֹ זָבַח**: וְאֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא יְבִיאֶנּוּ לַעֲשׂוֹת אֹתוֹ לַה' וְנִכְרַת הָאִישׁ הַהוּא מֵעַמָּיו.
>
> (ויקרא י"ז, א-ט)

מופיעים כאן שני נימוקים לאיסור ההקרבה בחוץ: א. הריגת בעלי חיים הותרה לנח ולצאצאיו רק לצורך אכילה או הקרבה, ולפיכך הקרבה שלא כמצוותה נחשבת כשפיכת דם. ב. חשש מכשול של עבודה זרה: "ולא יזבחו עוד את זבחיהם לשעירים אשר הם זונים אחריהם".

לעומת זאת, בפרשת ראה מופיע רק איסור ההעלאה, כאשר הטעם אינו מניעת דבר שלילי, אלא הדגשה חיובית של יתרון הזביחה במקום המקדש:

לֹא תַעֲשׂוּן כְּכֹל אֲשֶׁר אֲנַחְנוּ עֹשִׂים פֹּה הַיּוֹם אִישׁ כָּל הַיָּשָׁר בְּעֵינָיו: כִּי לֹא בָאתֶם עַד עָתָּה אֶל הַמְּנוּחָה וְאֶל הַנַּחֲלָה אֲשֶׁר ה׳ אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ: וַעֲבַרְתֶּם אֶת הַיַּרְדֵּן וישבתם וַיִּשַׁבְתֶּם בָּאָרֶץ אֲשֶׁר ה׳ אֱלֹהֵיכֶם מַנְחִיל אֶתְכֶם וְהֵנִיחַ לָכֶם מִכָּל אֹיְבֵיכֶם מִסָּבִיב וַיִּשַׁבְתֶּם בֶּטַח: וְהָיָה הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר ה׳ אֱלֹהֵיכֶם בּוֹ לְשַׁכֵּן שְׁמוֹ שָׁם שָׁמָּה תָּבִיאוּ אֵת כָּל אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם עוֹלֹתֵיכֶם וְזִבְחֵיכֶם מַעְשְׂרֹתֵיכֶם וּתְרֻמַת יָדְכֶם וְכֹל מִבְחַר נִדְרֵיכֶם אֲשֶׁר תִּדְּרוּ לַה׳: וּשְׂמַחְתֶּם לִפְנֵי ה׳ אֱלֹהֵיכֶם אַתֶּם וּבְנֵיכֶם וּבְנֹתֵיכֶם וַעֲבָדֵיכֶם וְאַמְהֹתֵיכֶם וְהַלֵּוִי אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֵיכֶם כִּי אֵין לוֹ חֵלֶק וְנַחֲלָה אִתְּכֶם: **הִשָּׁמֶר לְךָ פֶּן תַּעֲלֶה** עֹלֹתֶיךָ בְּכָל מָקוֹם אֲשֶׁר תִּרְאֶה: כִּי אִם בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר ה׳ בְּאַחַד שְׁבָטֶיךָ שָׁם תַּעֲלֶה עֹלֹתֶיךָ וְשָׁם תַּעֲשֶׂה כֹּל אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּךָּ... כִּי יַרְחִיב ה׳ אֱלֹהֶיךָ אֶת גְּבוּלְךָ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר לָךְ וְאָמַרְתָּ אֹכְלָה בָשָׂר כִּי תְאַוֶּה נַפְשְׁךָ לֶאֱכֹל בָּשָׂר בְּכָל אַוַּת נַפְשְׁךָ תֹּאכַל בָּשָׂר: ...רַק קָדָשֶׁיךָ אֲשֶׁר יִהְיוּ לְךָ וּנְדָרֶיךָ תִּשָּׂא וּבָאתָ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר ה׳: וְעָשִׂיתָ עֹלֹתֶיךָ הַבָּשָׂר וְהַדָּם עַל מִזְבַּח ה׳ אֱלֹהֶיךָ וְדַם זְבָחֶיךָ יִשָּׁפֵךְ עַל מִזְבַּח ה׳ אֱלֹהֶיךָ וְהַבָּשָׂר תֹּאכֵל... (דברים י״ב, ח-כז)

נראה כי הפרשיות מציגות בפנינו שני מניעים שונים לאיסור קודשים בחוץ. פרשת אחרי־מות נאמרה בזמן שישראל היו במדבר והיו קרובים עדיין למצרים ותרבותה, ולכן הדגש הוא על שלילת העבודה בחוץ, להישמרות מעבודת השעירים ושפיכת הדם. לכן גם מופיע בהמשך הפרשיה הפסוק "ואני נתתיו לכם על המזבח לכפר" (ויקרא י״ז, יא), המלמד שהקרבן כשר גם אם הדם נזרק שלא במקומו הנכון, ובלבד שניתן על המזבח ("כיון שהגיע דם למזבח נתכפרו בעלים" [זבחים כו ע"ב]), שכן בזה מודגש שאף מה שנעשה שלא כמצוותו כשר, ובלבד שיהיה במקדש ולא בחוץ.

מאידך, פרשת ראה נאמרה לפני הכניסה לארץ, ומשום כך הדגש בה אינו שלילת החוץ, אלא היתרון שבהקרבה כהלכתה בפנים. המקריב בחוץ מפסיד את האפשרות להתקרב לה' ולעמוד לפניו.

לפי שתי הנימות הללו ניתן לבאר מדוע אין איסור שחיטת חוץ נוהג אלא בדבר הראוי להקרבה בפנים. לפי הנימוק של פרשת אחרי־מות רק הקרבת הראוי לפנים מתפרשת כהעדפת מערכת חיצונית על פני העבודה במקדש, ולפי הנימוק של פרשת ראה רק בהקרבת חוץ של הראוי לפנים ישנה החמצה של הזדמנות להתעלות לפני ה'.

הדברים מתאימים גם למחלוקת ר' עקיבא ור' ישמעאל (חולין יז ע"א) מהו האיסור שנאסר בזמן המדבר בפרשיה שבאחרי־מות. לדעת ר"י לא הותר בשר תאווה (בשר חולין) בבהמה אלא כשנכנסו לארץ, ובמדבר נאסרה עליהם לחלוטין כל שחיטה בחוץ, ולא הותרה אלא אכילת שלמים שהוקרבו במשכן (או חיה שאינה ראויה לקרבן). ואילו לר"ע בשר תאווה היה מותר במדבר על ידי נחירה, ומה שנתחדש בכניסתם לארץ הוא חובת השחיטה בחולין. הרמב"ם (הל' שחיטה ד, יז) מבאר שלדעת ר"ע **נאסרה** שחיטת חולין במדבר, ולא הותרו אלא בנחירה, ולפי זה גם לר"ע

נאסרה במדבר כל שחיטה בחוץ. לפי מה שבארנו, שבמדבר הדגש הוא על שלילת העבודה בחוץ ובארץ הדגש הוא על הקדושה וההתרוממות שבעבודה בפנים, מובנות שתי הדעות. לדעת ר"י נאסרה במדבר גם שחיטת חולין ואכילתם, כדי להרחיק כל אפשרות של עבודה מחוץ למקדש, ובכניסתם לארץ הותרה אכילת חולין, ורק הקרבת קודשים, שבהם יש את מעלת העבודה בפנים, נאסרה בחוץ. ולדעת ר"ע נאסרה במדבר שחיטת חולין, כדי לבדל באופן מוחלט בינם לבין הקודשים ולמנוע כל דמיון לעבודה מחוץ למקדש.

ב. ביאור מחלוקת ר' יוסי הגלילי ורבנן

נחלקו ר' יוסי הגלילי ורבנן במשנה (זבחים קו ע"א) מה דין מי ששחט בחוץ ולאחר מכן העלה בחוץ:

> השוחט והמעלה בחוץ חייב על השחיטה וחייב על העלאה. ר' יוסי הגלילי אומר: שחט בפנים והעלה בחוץ - חייב. שחט בחוץ והעלה בחוץ - פטור [על ההעלאה], שלא העלה אלא דבר פסול.

נראה שלדעת חכמים ההקטרה בחוץ נאסרה משום שיש בה אלמנט של העמדת אלטרנטיבה למקדש בחוץ. ולכן כשהקטיר דבר פסול פטור, כיוון שאין זו עבודה ראויה בפנים, אבל אם שחט בחוץ והשלים את המעשה בהעלאה בחוץ הרי העמיד מערכת שלמה של הקרבה בחוץ, ולכן חייב גם על ההעלאה למרות שהקרבן נפסל כבר בשחיטה.

לעומת זאת, ר' יוסי הגלילי סבור שעיקר הבעיה הוא החמצת הקדושה שבהקרבה במקדש, ומשום כך לאחר שנפגם הקרבן בשחיטה ושוב אינו ראוי להיות קרב בפנים אין עוברים עליו על לאו נוסף.

אך בהמשך המשנה חכמים מקשים עליו שגם כששחט בפנים והעלה בחוץ נפסל הקרבן מדין יוצא. והגמרא (קח ע"א) מביאה את תירוצו של רבי שבפסול יוצא היה לקרבן שעת הכושר, ואילו כששחט בחוץ לא היתה שעת הכושר, וכן את תירוצו של ר"א בר' שמעון שבפסול יוצא הקודש מקבלו (שאם עלה למזבח לא ירד), ואילו כששחט בחוץ אין הקודש מקבלו.

לכאורה ניתן ליישב את דעת ר' יוסי באופן אחר ולומר שכאשר הוא מוציא את הקרבן מן המקדש כדי להעלותו בחוץ – ההוצאה עצמה הינה חלק מההקרבה בחוץ, ומשום כך פסול יוצא אינו יכול להפקיע את החיוב של העלאה בחוץ.

כך אפשר לבאר גם את מחלוקתם בסיפא של המשנה:

> הטמא שאכל בין קודש טמא בין קודש טהור חייב. ר׳ יוסי הגלילי אומר: טמא שאכל טהור - חייב, וטמא שאכל טמא - פטור, שלא אכל אלא דבר טמא. אמרו לו: אף טמא שאכל את הטהור כיוון שנגע בו טמאהו.

הגמרא מבחינה בין שני חלקי המשנה ולא יוצרת זיקה בין שניהם. את הרישא היא מבארת ע"פ רבי וראב"ש, כדלעיל, ואת מחלוקתם בסיפא היא תולה בדין איסור כולל. אך גם כאן ניתן לכאורה להסביר את דעת ר׳ יוסי הגלילי המחלק בין טמא שאכל טמא שלא חילל את קדושתו, לבין טמא שאכל טהור, שאמנם טמאהו באכילתו וממילא בפועל הוא אוכל טמא, אך זה עצמו הוא חלק מחילול הקדושה של הקודש הטהור, ולכן חייב.

ג. מה נחשב כחוץ

בספרא נידונה שאלה זו, האם מחוייבים דווקא בשחיטה חוץ לג׳ מחנות או אפילו חוץ לעזרה:

> ׳איש איש מבית ישראל אשר ישחט שור או כשב או עז במחנה׳, יכול השוחט חטאת בדרום יהיה חייב? תלמוד לומר: "מחוץ למחנה". אי מחוץ למחנה יכול עד שישחט חוץ לשלש מחנות, ומנין אף במחנה לויה? ת"ל: "במחנה". אי במחנה יכול אף השוחט חטאת בדרום יהיה חייב? תלמוד לומר: ׳מחוץ למחנה׳, מה ׳מחוץ למחנה׳ מיוחד שאינו כשר לשחיטת כל זבח, אף "מחנה" שאינו כשר לשחיטת כל זבח, יצא השוחט חטאת בדרום שהוא כשר לשחיטת קדשים קלים.

לאור זאת מביאה הגמרא (זבחים קז ע"ב) מחלוקת מה דין השוחט על גג ההיכל, שאין בו מימד של קדושת קרבן, אך הוא שייך לפריפריה של המקדש. עולא אומר שחייב, כיוון שאינו כשר לשחיטת כל זבח, ואילו רבא מוסיף תנאי לחיוב: "ואל פתח אהל מועד לא הביאו" – "למעוטי גגו".

מסברא ניתן להעלות שני כיוונים לאור מה שחקרנו לעיל בטעם האיסור. אם נאמר שזהו הפסד של מצוות הקרבן הרי שכל סטייה מן הקודש כבר תחייב, ולכן מחוץ לעזרה חייב. אך אם מדובר בחשש של זביחה לשדים וע"ז זה קיים דווקא במקום שאינו מוגדר כטריטוריה של המקדש אלא מחוצה לה. כך גם הסברא של העמדת אלטרנטיבה של הקרבה שייכת רק כשזה לגמרי מחוץ למחנה.

בענין הגדרת החוץ יש להוסיף את שיטת רבנו חננאל בזבחים קט ע"ב, המפרש בדברי אביי שם שנחלקו ר׳ אליעזר וחכמים בדין המקטיר קטורת פנימית (דקה מן הדקה המיועדת להקטרה בקודש הקודשים ביום הכיפורים) בהיכל. אם הקטיר בחוץ חייב לכו"ע, ונחלקו במקרה שהקטיר בהיכל שהוא פנימי, אך ביחס לקודש הקודשים בו היא נועדה להיות מוקטרת הוא חיצוני, האם ניתן להשוותו לחוץ ממש ולחייב או

לא. גם כאן עולה השאלה האם הבעיה היא יצירת אלטרנטיבה למקום המקדש שאז היינו מצפים שיתחייב רק אם יקטיר מחוץ למקום המקדש לגמרי, או שמא הבעיה היא הפסד המצווה שהיתה יכולה להיות בהבאה אל הקודש פנימה, וממילא גם ההיכל חשיב כחוץ ביחס לקודש הקודשים. הרמב"ם (הל' עבודת יוה"כ ה, כו) באר את הגמרא כר"ח וממילא פסק כחכמים שבמקרה זה חייב: "הקטיר מן הקטורת של קודש הקודשים כזית בהיכל חייב מיתה".[1]

ד. מה בין שחיטה להעלאה

המשנה (זבחים קח ע"א) מבחינה בין שחיטה להעלאה ביחס לשני מקרים. האחד – השוחט להדיוט חייב והמעלה להדיוט פטור. השני – שניים ששחטו פטורים ושניים שהעלו חייבים, ולדעת ר' יוסי פטורים גם הם.

ניתן לבאר ששחיטת חוץ הינה פעולה האסורה מצד עצמה בגלל שפיכות הדמים שבה, ולכן היא אסורה ללא תלות בכוונת השוחט, ואילו הבעיה בהעלאה בחוץ הינה יצירת אלטרנטיבה לעבודה במקדש, ולכן כאשר היא נעשית להדיוט אין בה את מימד הקודש ופטור.

כך ניתן לבאר גם את ההבדל הקיים ביחס לשניים שעשאוה. שחיטה הינה פעולה המחייבת, ולכן ישנו פטור במקרה ששניים עשו את הפעולה, ואילו בהעלאה הבעיה היא בתוצאה, שנוצרה בה אלטרנטיבה למקדש, ולכן לא שייך פטור של שניים שעשו, כיוון שהמוקד המחייב הוא לא הפעולה אלא התוצאה.

אך המעיין ברמב"ם (הל' מעשה הקרבנות יח, טז) יגלה לכאורה שהוא לומד את הפסוק באופן אחר:

> שנים שאחזו בסכין ושחטו בחוץ פטורין, שנאמר "אשר ישחט" "או אשר ישחט" – אחד ולא שנים, ואחד ששחט בחוץ אע"פ שלא נתכוון לשחוט קדשים אלו לה' הרי זה חייב, שנאמר "דם יחשב לאיש ההוא דם שפך", אף על פי שזה הדם במחשבתו כדם הנשפך לא כקרבן הרי זה חייב.

לדברי הרמב"ם אין בנימוק של התורה "דם שפך" עילה לחיוב על שחיטה בחוץ אלא רבותא קמ"ל, שאע"פ שנהג בזה כמנהג חול ולא של קודש הוא מתחייב. אמנם נראה שניתן היה להבין את הרמב"ם אחרת, שסלקא דעתך שיש צורך במימד של עבודה חליפית גם בשחיטה כדרך שבהעלאה, והשמיעה לנו התורה שהשחיטה אסורה מצד עצמה ולא בגלל יצירת העבודה האלטרנטיבית שבה.

---

1. כך הבין אותו הכ"מ שם, ע' גם באבן האזל, ובתורת הקודש ח"א סי' מט.

אמנם יש לבחון דברים אלו לאור דין שחיטת עוף בחוץ. נחלקו הרמב"ם והראב"ד מדוע מתחייבים על שחיטה למרות שאין שחיטת עוף במקדש אלא רק מליקה:

> וכן המולק את העוף בחוץ פטור, ואם העלהו פטור, מלק בפנים והעלה בחוץ חייב על העלאה, שחט בפנים והעלהו בחוץ פטור שלא העלה אלא דבר שאינו ראוי ליקרב, שחט את העוף בחוץ והעלהו בחוץ חייב שתים **שהשחיטה בחוץ כשירה והרי היא כמליקה בפנים.**
>
> **השגת הראב"ד:** שחט את העוף בחוץ וכו'. א"א זה הטעם אין בו טעם אלא **שלא חייב הכתוב בעוף אלא מה שחייב בבהמה.**

הרמב"ם בא לבאר מדוע חייבים על שחיטת עוף, הלוא לא מצאנו כמותה במקדש ולכן לא ניתן להתחייב עליה כפניה לשעירים וכשפיכות דמים ועל כן הוא לומד **משחיטת חולין** שהיא פעולה המותרת ומכשירה את העוף לאכילתו דומיא דמליקה שמכשירה את העוף לעבודתו. הראב"ד מעדיף ללמוד זאת **משחיטת קדשים** של בהמה המחייבת וכך גם ביחס לעוף.

ה. דין זריקה בחוץ ושאר עבודות

הן בספר ויקרא והן בספר דברים מופיעות רק שתי עבודות האסורות בחוץ ומחייבות כרת והן: שחיטה והעלאה. נשאלת השאלה מה דין העבודות שביניהן?

מחד, ניתן היה לומר שישנו חיוב על כל חיקוי של עבודת פנים בחוץ, ושתי עבודות אלו הינן נקודות קיצון מתחילת כל העבודות בשחיטה וכלה בהעלאת האימורים וה"ה כל מה שבינתיים. מאידך, ניתן להציע כי דווקא שתי עבודות אלו נתייחדו בשל העובדה שיש בהן אלמנט בעייתי שונה. שחיטה מלבד היותה עבודה יש בה גם פן של נטילת הנפש, ובנידון זה של שחיטת קדשים שלא לשם יעודם יש בכך שפיכות דמים כלשון התורה, והעלאה הינה העבודה שיש בה את האלמנט של ריח הניחוח והקירבה לה' וכאשר מבכרים לעשות אותה בחוץ במקום בפנים יש בכך החמצה של הקירבה שניתן היה להשיג על ידי הקרבן.

הגמרא (זבחים קז ע"א) דוחה את האפשרות השנייה ומביאה מחלוקת תנאים בדבר המקור לכך שנתרבתה זריקה להתחייב עליה בחוץ כדרך שמתחייבים על שחיטה והעלאה:

> הזורק מקצת דמים בחוץ חייב, מנלן? נפקא ליה מדתניא:
> "דם יחשב" - לרבות הזורק, דברי רבי ישמעאל;
> ר"ע אומר: "או זבח" - לרבות את הזורק.

נראה שמחלוקתם של ר"י ור"ע אינה מתמצית רק בשאלה מהי בדיוק המילה ממנה ניתן לרבות את הזריקה, אלא מכוח איזה עבודה נתרבתה הזריקה, האם מכוח השחיטה או מכוח ההעלאה. לדעת ר"י הזריקה הינה התעסקות עם הדמים ומשום כך דומה היא לשחיטה, ואילו ר"ע סבור שהזריקה הינה הבאת הדמים למזבח ולכן היא דומה להעלאת האימורים למזבח.

הנפקא מינה תהיה לכאורה כאשר שחט וזרק או זרק והעלה, האם יתחייב שתיים או רק אחת? הגמרא (שם ע"ב) מביאה מחלוקת אמוראים בעניין:

> אמר ר' אבהו: שחט וזרק, לדברי ר' ישמעאל - חייב אחת, לדברי ר"ע - חייב שתים; אביי אמר: אפי' לדברי ר"ע אינו חייב אלא אחת, דאמר קרא: "שם תעשה", הכתוב עשאן לכולן עבודה אחת.
>
> זרק והעלה, לדברי ר' ישמעאל - חייב שתים, לדברי ר"ע - אינו חייב אלא אחת; אביי אמר: אפי' לדברי ר"ע חייב שתים, להכי פלגינהו קרא: "שם תעלה... ושם תעשה". שחט וזרק והעלה - לדברי הכל חייב שתים.

ר' אבהו הולך לפי מקור החיוב של הזריקה, ולכן לדעת ר"י שמקור חיוב זריקה הוא משחיטה – כששחט וזרק חייב רק אחת, וכשזרק והעלה חייב שתים, ולדעת ר"ע שמקור החיוב הוא מהעלאה – כששחט וזרק חייב שתיים, וכשזרק והעלה חייב רק אחת. אביי מציג שיקול נוסף והוא שישנה מערכת עבודות מהשחיטה ועד הזריקה שהיא בעלת עיקרון משותף הקשור בדם אשר יש בו את האלמנט של השעירים ושפיכות הדמים, בעוד ההעלאה חלוקה באופן מהותי מהן ומציינת אלמנט אחר של הפסדת מעלת הקרבן וההתקרבות לה', וכן יצירת אלטרנטיבה למקום המקדש בו פונים אל ה'.

ו. היחס בין ההכשר בפנים לבין החיוב בחוץ

יש לבחון מהו הקריטריון הקובע את רמת ההכשר של המעשה שנעשה בחוץ על מנת להתחייב עליו כרת ביחס למעשה ההקרבה בפנים שנעשה כמצוותו. השטמ"ק בכריתות ג ע"א מעלה סברא כי הקריטריון הקובע הינו ההכשר בבמה, ולפי זה הוא פושט שגם אשה חייבת אם הקריבה בחוץ, אע"פ שאינה ראויה להביא פתח אוהל מועד. אמנם לפי זה נצטרך לקבוע כי כל מה שפסול בבמה לא מחייב כרת בשחוטי חוץ. לפי ההגדרה הזאת הרי כל מה שתלוי בקיום הבאת הקרבן כגון: זמן, נותר, טמא, מומין ופסולי מזבח היו אמורים להיפטר מהכרת אלולא שנפסלו בקודש,[2] אך דברים

2. שאז מצד שהיו ראויים לבוא בפנים ולהיות מוקרבים בדיעבד הם מחייבים כרת בחוץ, כמבואר בזבחים קט ע"א.

הקשורים לריצוי או לעניין של לפני ה' לא יפטרו מכרת, כגון: זר, בגדי וכלי שרת, רחיצת ידים ורגלים וכל פסולי הקרבה.[3] אם כן, הקריטריון לחיוב הוא יצירת עבודה אלטרנטיבית למה שלפחות יכול היה להתבצע ע"פ הצו האלוקי בבמה.

לעומת זאת הרמב"ם בהל' מעשה הקרבנות פי"ט ה"ז מגדיר זאת בצורה שונה:

> אבל קדשים פסולין שהיה פיסולן בקודש אם העלה מהן בחוץ חייב, כיצד כגון הלן והיוצא והטמא ושנפסל במחשבת העובד, שכולן נשרפין כמו שיתבאר בהלכות פסולי המוקדשין, אם עבר והעלה מהם בחוץ חייב, שנאמר: "לעשות אותו לה'", **כל הנעשה לה' חייבין עליו, ואלו נעשו לשם.**

לדבריו, חיוב חוץ תלוי בנעשה לה' ולכן פסולי זריקה והעלאה שונים בכך שכבר חל שם קודש עליהם ומתוקף הפסד קדושתם מתחייבים ולא רק מצד מעשה ההקרבה המקביל שנעשה בחוץ.

כמו כן, יש לבחון מה הדין במעלה בחוץ ללא מזבח. נחלקו בכך ר"ש ור' יוסי (זבחים קח ע"א). הגמרא (בע"ב) מסבירה שר"י לומד מהפסוק "ויבן נח מזבח לה'" שגם בחוץ רק העלאה במזבח נקראת העלאה, ולכן כשהעלה שלא במזבח פטור, ור"ש לומד מהפסוק "ויקח מנוח את גדי העזים ואת המנחה ויעל על הצור לה'" שגם העלאה על הסלע נקראת העלאה, וחייב. נראה להסביר שלדעת ר' יוסי האיסור הוא העמדת עבודה חליפית למקדש, וממילא יש צורך במזבח, ואילו ר"ש סבור שעיקר הבעיה היא הפסד הקרבן את מעלתו שבמקדש, ולכן גם אם יקטיר על גבי סלע יתחייב בדיוק באותה מידה.

ז. יהרג ואל יעבור בשחיטת חוץ

הגמרא (קידושין מג ע"א) לומדת מהפסוק שאין חיוב כרת בשחיטת חוץ בשוגג אנוס ומוטעה. הראשונים מקשים מדוע יש צורך בפסוק מיוחד למעט אנוס, והלא אנוס פטור בכל התורה כולה?

המאירי מביא את דעת 'גדולי המפרשים' שמדובר במי שאנסוהו לשחוט בחוץ או שיהרגוהו, וסלקא דעתך שכיוון שהתורה אומרת על שחיטת חוץ "דם יחשב לאיש ההוא דם שפך" – יהיה הדין ייהרג ואל יעבור כמו בשפיכות דמים, קמ"ל שלא. ניתן להסביר זאת שההיתר להרוג בעלי חיים קיים בחולין לצורכי אכילה, אך כאשר הוקדשו נתעצמו חייהם למדרגת אדם, או לחילופין נקבע להם ייעוד אחר ששחיטה

3. זה קשור לדברי המשך־חכמה בשני הדינים שקיימים בקרבנות, ההפקעה מע"ז מצויה בבמה והקירבה לה' מופיעה במקדש.

בחוץ מפספסת אותו, וממילא יש בכך רצח ולא אקט של תיקון והעלאת הבהמה לשימוש האדם.

ח. סיכום

איסור שחיטה בחוץ ואיסור הקרבה בחוץ הינם שני איסורים שיסודם בשתי פרשיות בתורה. ראינו כי הטעם לאיסורם חלוק לפי ההקשר של הפרשייה ומיקומה בחמשת חומשי תורה.

איסור השחיטה יש בו אלמנטים שליליים של הרחקה מע"ז ושפיכות דמים, בעוד שאיסור ההקרבה יש בו אלמנטים חיוביים של הפסד הקדושה שבקרבן ויצירת אלטרנטיבה למקדש.

חלוקה זו הקרינה על מספר מחלוקות אמוראים וראשונים בהקשר לדינים השונים של איסורים אלו. אם ביחסי הגומלין והזיקה שביניהם ואם בהגדרות הרלוונטיות לגבי שניהם כהגדרת חוץ ואיסור יהרג ובל יעבור, וכן יחסם להכשר בפנים.